

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΤΗΣ 6ΗΣ ΙΟΥΝΙΟΥ ΤΟΥ 2000

ΠΡΟΕΔΡΙΑ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΑΡΤΕΜΙΑΔΟΥ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΜΝΗΜΟΣΥΝΟ ΙΩΑΝΝΟΥ Ν. ΞΑΝΘΑΚΗ

ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ κ. ΝΙΚΟΛΛΟΥ Κ. ΑΡΤΕΜΙΑΔΟΥ

Ἡ σημερινή ἐκδήλωση ἀποτελεῖ ἔκφραση τιμῆς τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν γιὰ ἓνα ἐκλεκτὸ μέλος της, τὸν ἀείμνηστο Ἰωάννη Ξανθάκη.

Ἡ συγκυρία ἔφερε ἐμένα ὡς πρόεδρο τῆς Ἀκαδημίας, νὰ ἐκφράσω, μαζί μὲ τοὺς δυὸ ἄλλους συναδέλφους, τὸν κ. Γ. Κοντόπουλο καὶ κ. Γρηγόριο Σκαλκέα τὴν τιμὴ αὐτὴ καὶ τὸ κάμνω μὲ ιδιαίτερη συγκίνηση.

Ὁ θάνατος τοῦ Ἰωάννου Ξανθάκη, τὸ 1994, μετὰ ἀπὸ μιὰ λαμπρὴ παρουσία του στὴν αἴθουσα αὐτὴ, ἐπὶ 39 χρόνια, τὰ περισσότερα ἐκ τῶν ὁποίων ὡς μέλος τοῦ Προεδρείου, ἔχει ἀφήσει στὴν Τάξη τῶν Θετικῶν Ἐπιστημῶν, στὴν ὁποίαν ἀνῆκε, ἀλλὰ καὶ στὴν Ἀκαδημία Ἀθηνῶν ἓνα δυσαναπλήρωτο κενό.

Στὴν ἐπιστημονικὴ, ἐρευνητικὴ καὶ συγγραφικὴ δραστηριότητα τοῦ ἐκλιπόντος θὰ ἀναφερθεῖ ὁ ἀκαδημαϊκὸς κ. Γεώργιος Κοντόπουλος ὁ ὁποῖος ὡς ἀρμοδιότερος ἀνέλαβε τὴν Ἐποπτεία τοῦ Κέντρου Ἀστρονομίας λίγο χρόνο μετὰ τὸν θάνατο τοῦ Ἰ. Ξανθάκη. Στὸ ἐνδιάμεσο διάστημα τὴν ἐποπτεία τοῦ ὡς ἄνω Κέντρου εἶχε ὁ ὀμιλῶν.

Στὸν ἀείμνηστο συνάδελφο θὰ ἀναφερθεῖ ἐπίσης καὶ ὁ ἀκαδημαϊκὸς κ. Γρηγόριος Σκαλκέας.

Ὁ Ἰωάννης Ξανθάκης τοῦ Νικήτα, γεννήθηκε στὸ Γύθειο τῆς Λακωνίας τὸν Νοέμβριο τοῦ 1904. Σπούδασε στὸ Μαθηματικὸ Τμῆμα τῆς Φυσικομαθηματικῆς

Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν ἀπὸ ὅπου ἔλαβε τὸ πτυχίον του (τὸ 1925) καὶ τὸ διδακτορικό του (1929) μὲ ἄριστα.

Μετεκπαιδεύτηκε μὲ ὑποτροφία στὸ Ἀστεροσκοπεῖο τοῦ Στρασβούργου (1930-34).

Διετέλεσε τακτικὸς καθηγητῆς Ἀνωτέρων Μαθηματικῶν τῆς Στρατιωτικῆς Σχολῆς Εὐελπίδων (1939-40) καὶ τακτικὸς καθηγητῆς τῆς Ἀστρονομίας στὴν Φυσικομαθηματικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (1940-1956).

Τὸ 1955 ἐκλέγεται τακτικὸ μέλος τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, τῆς ὁποίας διετέλεσε Πρόεδρος (1964) καὶ ἐν συνεχείᾳ μέλος τῆς Συγκλήτου καὶ τοῦ Προεδρείου τῆς.

Διετέλεσε δύο φορές Ὑπουργὸς Γεωργίας σὲ Ὑπηρεσιακὲς Κυβερνήσεις (1963, 1964).

Διετέλεσε πρόεδρος τῆς Ἐθνικῆς Ἀστρονομικῆς Ἐπιτροπῆς, τῆς Ἑλληνικῆς Μαθηματικῆς Ἐταιρείας (1965-72) καθὼς καὶ διαφόρων ἄλλων ἐπιστημονικῶν ἐνώσεων.

Τιμήθηκε μὲ τὸν Ταξιάρχην Γεωργίου Α' καὶ τὸν Ἀνώτερον Ταξιάρχην τοῦ Φοίνικος.

Κυρίες καὶ Κύριοι,

Τελειώνοντας τὴν κατ' ἀνάγκη σύντομη αὐτὴ ἐπιμνημόσυνη ἀναφορὰ στὸν αἰμίμηστο συνάδελφο, θὰ ἤθελα ἐν κατακλιεῖδι νὰ προσθέσω:

Ἐπιστημονικὴ εὐρυμάθεια, σοβαρὸ ἐρευνητικὸ ἔργο, ἀσφάλεια κρίσεως, ὀρθολογικὴ ἔκθεση τῶν διατυπωμένων θέσεων του ἐπὶ τῶν συζητουμένων, τόσο στὴν Τάξιν τῶν Θετικῶν Ἐπιστημῶν ὅσο καὶ στὴν Ὀλομέλεια τῆς Ἀκαδημίας, θεμάτων, ὑπῆρξαν τὰ κύρια χαρακτηριστικὰ τοῦ Ἰωάννου Ξανθάκη.

Ἄσβεστη ἄς παραμένει ἡ Μνήμη του.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΞΑΝΘΑΚΗΣ 1904 - 1994

ΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ ΑΚΑΔΗΜΑΓΓΚΟΥ Κ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΟΝΤΟΠΟΥΛΟΥ

Σήμερα εκπληρώνω ένα χρέος τιμής προς τον προκάτοχό μου στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης και στην 'Ακαδημία 'Αθηνών, τον άείμνηστο 'Ιωάννη Ξανθάκη.

'Ο 'Ι. Ξανθάκης ύπῆρξε ένας από τους πιό σημαντικούς άστρονόμους τῆς νεωτέρας 'Ελλάδος.

Γεννήθηκε στο Γύθειο στις 21 Νοεμβρίου τοῦ 1904. 'Αποφοίτησε από το Μαθηματικό Τμήμα τοῦ Πανεπιστημίου 'Αθηνών το 1925. Τό 1930 ἔλαβε το διδακτορικό στα Μαθηματικά από το Πανεπιστήμιο 'Αθηνών.

Διετέλεσε:

- 'Επιμελητής στην ἔδρα τῆς 'Αστρονομίας τοῦ Πανεπιστημίου 'Αθηνών (1931-1934).
- Συνεργαζόμενος ἔρευνητής τοῦ 'Αστεροσκοπείου τοῦ Στρασβούργου (1938-1939).
- Καθηγητής Μαθηματικῶν τῆς Σχολῆς Εὐελπίδων (1938-1939).
- Καθηγητής 'Αστρονομίας στο Α.Π.Θ. ἐπὶ 16 ἔτη (1939-1955).
- Μέλος τῆς 'Ακαδημίας 'Αθηνών (1955 - 1994), Πρόεδρος τῆς (1964) καὶ Γραμματεὺς ἐπὶ τῶν Δημοσιευμάτων (1966 - τὸν θάνατό του).
- 'Ιδρυτής καὶ 'Επόπτης τοῦ Κέντρου 'Ερευνῶν 'Αστρονομίας καὶ 'Εφηρμοσμένων Μαθηματικῶν τῆς 'Ακαδημίας 'Αθηνών (1959-1994).
- Πρόεδρος τῆς 'Ελληνικῆς 'Αστρονομικῆς 'Επιτροπῆς (1957-1994).
- Πρόεδρος τῆς 'Ελληνικῆς Μαθηματικῆς 'Επιτροπῆς (1957-1980).
- Πρόεδρος τῆς 'Ελληνικῆς 'Επιτροπῆς 'Ερευνῶν τοῦ Διαστήματος (1964-1994).
- Πρόεδρος καὶ Διευθύνων Σύμβουλος τοῦ 'Ελληνικοῦ 'Ωκεανογραφικοῦ 'Ινστιτούτου (1960-1967).
- Πρόεδρος τῆς 'Ελληνικῆς Μαθηματικῆς 'Εταιρείας (1965-1973).
- 'Υπουργὸς Γεωργίας τὰ ἔτη 1963 καὶ 1964.

'Η πολιτεία ἀναγνωρίζοντας α) τὴ συμβολή του στὴν ἐπιστήμη καὶ β) τὶς ὑπηρεσίες του πρὸς αὐτήν, τοῦ ἀπένειμε τὰ ἑξῆς παράσημα: 1) Σταυρὸ τοῦ Ταξιάρχῃ τῆς Τιμῆς, 2) Σταυρὸ τοῦ Τάγματος τοῦ Φοίνικος, 3) Σταυρὸ τοῦ Γεωργίου τοῦ Α'.

'Επιστημονικὸ ἔργο

Τὸ ἐπιστημονικὸ ἔργο τοῦ 'Ι. Ξανθάκη περιέχεται σὲ 90 περίπου ἔργασίες, ἀπὸ τὶς ὁποῖες οἱ μισὲς δημοσιεύθηκαν στο ἔξωτερικό, 6 διδακτικὰ βιβλία γιὰ τοὺς φοιτητὲς καὶ 2 ξενόγλωσσα πρακτικὰ συνεδρίων, τῶν ὁποίων ὑπῆρξε ἐκδότης.

Οί ἐπιστημονικὲς ἐργασίαι τοῦ Ἰ. Ξανθάκη ἀναφέρονται:

α) Στὴ Μαθηματικὴ Ἀνάλυση. β) Στὰ Ἐφαρμοσμένα Μαθηματικά. γ) Στὴν Ἀστρονομία θέσεως. δ) Στὴν Ἡλιακὴ Φυσικὴ, καὶ ε) Στὶς σχέσεις ἡλιακῶν φαινομένων μετὰ γῆνα καὶ πλανητικὰ φαινόμενα.

Οἱ πρῶτες τοῦ ἐργασίαι ἦσαν στὴ μαθηματικὴ ἀνάλυση, εἰδικότερα στὶς διαφορικὰς ἐξισώσεις, καθὼς καὶ στὰ ἐφαρμοσμένα μαθηματικά, μετὰ ἔμφαση στὴ στατιστικὴ.

Ὁ Ξανθάκης εἶχε μιὰ πολὺ καλὴ μαθηματικὴ μόρφωση ποὺ φαίνεται τόσο ἀπὸ τὶς ἐργασίαι του, ὅσο καὶ ἀπὸ τὰ βιβλία του. Εἰδικότερα ἢ στατιστικὴ καὶ γενικότερα τὰ ἐφαρμοσμένα μαθηματικά ἦσαν ἕνα κεντρικὸ σημεῖο τῆς δραστηριότητός του, μετὰ πολλὰς ἐφαρμογὰς στὴν Ἀστρονομία, στὴ Μετεωρολογία καὶ στὴ Γεωφυσικὴ.

Ἐργάστηκε κυρίως σὲ χρονοσειρές, δηλαδὴ σὲ δεδομένα πολλῶν ἐτῶν παρατηρήσεων, ποὺ τὰ ἀνέλυε μετὰ κλασικὰς ἀλλὰ καὶ μετὰ πρωτότυπες μεθόδους, δικῆς του ἐπινοήσεως, γιὰ νὰ βγάλει σημαντικὰ συμπεράσματα. Π.χ. ἀναζητοῦσε παντοῦ καὶ εὑρίσκει κρυμμένες περιοδικότητες στὰ διάφορα φαινόμενα τοῦ ἡλίου ἢ τῆς γῆς. Ἔτσι ἀπὸ ἕνα μεγάλο ὄγκο δεδομένων εὑρίσκει ἐμπειρικοὺς νόμους καὶ συσχετίσεις ποὺ ὀδηγοῦσαν στὴν ἐρμηνεία πολυπλόκων φαινομένων. Ἡ ἐργασία αὕτη ἦταν ἐπίπονη γιὰτὴν δὲν ὑπῆρχε τότε ἡ βοήθεια τῶν ἠλεκτρονικῶν ὑπολογιστῶν καὶ τῶν εἰδικῶν προγραμμαμάτων γιὰ τὴ στατιστικὴ ἀνάλυση ἢ γιὰ τὴν ἀναζήτησιν περιοδικότητων ποὺ ὑπάρχουν σήμερα. Ὁ Ἰ. Ξανθάκης ὅμως δὲν στηριζόταν μόνο στὴν τυφλὴ ἐφαρμογὴ ὀρισμένων γνωστῶν μεθόδων ἀναλύσεως δεδομένων, ἀλλὰ καθωδηγεῖτο καὶ ἀπὸ τὴν ἐμπειρία του ὡς ἀστρονόμου καὶ μαθηματικοῦ καὶ δὲν δίσταζε νὰ χρησιμοποιοῦ νέες πρωτότυπες μεθόδους στὶς ἐρευνές του.

Στὴ συνέχεια ἔχουμε μιὰ σειρά ἐργασιῶν στὴν ἀστρονομία θέσεως καὶ ἰδιαίτερα στὴν κίνησιν τοῦ πόλου τῆς γῆς. Οἱ ἐργασίαι αὐτὲς ξεκίνησαν κατὰ τὴν παραμονὴν τοῦ στῆ Ἀστεροσκοπεῖο τοῦ Στρασβούργου ἀπὸ τὸ 1931 ὡς τὸ 1934. Ἡ παραμονὴν τοῦ αὐτοῦ στὴ Γαλλία εἶχε σὰν συνέπεια τὶς στενὰς σχέσεις του μετὰ τοὺς Γάλλους ἀστρονόμους, οἱ ὅποιοι ἐκτιμοῦσαν ἰδιαίτερα τὸ ἔργο του καὶ τὶς γνώμας του. Εἶναι χαρακτηριστικὸ ὅτι ὁ Ξανθάκης εἶχε τὸ θάρρος νὰ διαφωνήσῃ μετὰ τὸν Διευθυντὴ τοῦ Ἀστεροσκοπεῖο τοῦ Παρισιῶν καὶ Ἀκαδημαϊκὸ κ. Escalgon σὲ ἕνα θέμα ἀναφερόμενο στὸν πολικὸ ἀστέρη. Καὶ παρ' ὅλα αὐτὰ ὁ Escalgon παρουσίασε ὁ ἴδιος τὴν ἐργασίαν τοῦ Ξανθάκη στὴ Γαλλικὴ Ἀκαδημία, ἐνῶ τὸ Ἀστεροσκοπεῖο τοῦ Στρασβούργου ὀργάνωσε εἰδικὸ πρόγραμμα παρατηρήσεων γιὰ τὴν παρακολούθησιν τοῦ φαινομένου αὐτοῦ.

Ἐνα ἀπὸ τὰ κυριότερα πεδία ἐρεῦνης του ἦταν ἡ Ἡλιακὴ Φυσικὴ καὶ εἰδικότερα ἡ Ἡλιακὴ δραστηριότης. Ἡ πλέον σημαντικὴ συμβολὴν του στὸν τομέα αὐτὸ ἦταν

ή εισαγωγή ενός νέου κριτηρίου τῆς ἡλιακῆς δραστηριότητος, πού εἶναι τὸ ἐμβαδὸν τῶν κηλίδων καὶ ἄλλων σχηματισμῶν τῆς ἡλιακῆς ἐπιφανείας. Τὸ κριτήριο αὐτὸ εἶναι πολὺ ἀκριβέστερο ἀπὸ τὸ σύνθετος κριτήριο τοῦ Wolf, πού βασιίζεται μόνον στὸν ἀριθμὸ τῶν κηλίδων. Εὐρέθη ὅτι τὸ νέο κριτήριο συσχετίζεται ἄμεσα μὲ ὅλες τὶς ἐκδηλώσεις τῆς ἡλιακῆς δράσεως, ὅπως τὴν ραδιοακτινοβολία τοῦ ἡλίου, τὴν ἔνταση τῆς πράσινης καὶ τῆς ἐρυθρᾶς γραμμῆς τοῦ στέμματος, τὸν ἀριθμὸ τῶν ἐκλάμψεων πού ἐκπέμπουν πολλὰ πρωτόνια (δηλ. τῶν πιὸ σημαντικῶν ἐκλάμψεων) κ.λπ.

Ἐνα ἄλλο δύσκολο θέμα πού μελέτησε ὁ Ἰ. Ξανθάκης ἦταν οἱ περιοδικότητες τῆς ἡλιακῆς δράσεως, πέραν τοῦ γνωστοῦ 11ετοῦς κύκλου. Βρῆκε ὠρισμένες περιοδικότητες στὴν ἡλιακὴ δράση, μικρᾶς σχετικῶς περιόδου, πού ὑποδηλώνουν φαινόμενα τοῦ ἡλίου πού δὲν ἔχουν γίνῃ ἀκόμη πλήρως κατανοητά. Τὸ θέμα αὐτὸ δὲν ἔχει πάρει ἀκόμη μιὰ τελικὴ μορφή, δεδομένου ὅτι οἱ διαφορὲς περιοδικότητες μεταβάλλονται ἀπὸ κύκλο σὲ κύκλο. Πάντως ὁ Ξανθάκης βρῆκε ὠρισμένα χαρακτηριστικὰ τῶν ἡλιακῶν κύκλων πού εἶναι γενικὰ παραδεκτὰ σήμερα. Π.χ. ὅσο πιὸ ἀπότομη εἶναι ἡ ἄνοδος τῆς δραστηριότητος μετὰ τὸ ἐλάχιστο, τόσο πιὸ ὑψηλὸ εἶναι τὸ μέγιστο τῆς δραστηριότητος καὶ τόσο πιὸ μεγάλη εἶναι ἡ διάρκεια τοῦ κύκλου (ἢ ὁποῖα δὲν εἶναι πάντοτε 11 ἔτη). Αὐτὴ ἡ διαπίστωση ἔγινε ἀπὸ διαφόρους ἐρευνητὲς ἀλλὰ ὁ Ξανθάκης ἔδωσε μαθηματικούς τύπους, πού μᾶς ἐπιτρέπουν τὴν πρόγνωση τῶν φαινομένων τοῦ κάθε ἡλιακοῦ κύκλου, ὅταν ἔχουμε τὶς πρώτες παρατηρήσεις ὀλίγων ἐτῶν μετὰ τὴν ἀρχὴ τοῦ κύκλου πού εἶναι τὸ ἐλάχιστο τῆς ἡλιακῆς δραστηριότητος.

Προβλέψεις τοῦ Ξανθάκη γιὰ τοὺς διαφοροὺς ἡλιακοὺς κύκλους δημοσιεύθηκαν σὲ ἀξιόλογα διεθνή περιοδικὰ ὅπως τὸ Nature.

Ἐνα θέμα στὸ ὁποῖο ὁ Ἰ. Ξανθάκης ἀφιέρωσε πολὺ κόπο καὶ προσπάθειες ἦταν ἡ εὕρεση τῆς μεταβλητότητος τῆς ἡλιακῆς σταθερᾶς, δηλαδὴ τῆς μέσης ποσότητος ἡλιακῆς ἀκτινοβολίας πού δέχεται κάθε τετραγωνικὸ ἕκαστο τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς στὴ μονάδα τοῦ χρόνου. Ὁ Ξανθάκης ἐπέμενε ὅτι ἡ «σταθερά» αὐτὴ δὲν εἶναι πράγματι σταθερά, ἀλλὰ μεταβάλλεται κατὰ τὸν 11ετῆ κύκλο τῆς ἡλιακῆς δράσεως. Ὅμως οἱ γήινες παρατηρήσεις εἶχαν σημαντικὲς ἀνακρίβειες καὶ δὲν ἦταν καθόλου εὐκόλο νὰ βρεθοῦν οἱ μεταβολὲς αὐτὲς μέσα ἀπὸ τὸν θόρυβο. Μόνον ὅταν ἦλθαν ἀργότερα παρατηρήσεις ἀπὸ τεχνητοὺς δορυφόρους μὲ μεγάλη ἀκρίβεια, διαπιστώθηκε ὅτι ἡ πρόβλεψη τοῦ Ξανθάκη ἦταν σωστὴ, καὶ πράγματι ὑπάρχουν 11ετείς μεταβολὲς τῆς ἡλιακῆς σταθερᾶς.

Τέλος, ὁ Ἰ. Ξανθάκης ἀσχολήθηκε ἰδιαίτερα μὲ τὴ συσχέτιση μεταξὺ ἡλιακῶν καὶ γήινων φαινομένων. Τέτοιες συσχετίσεις ἦσαν γνωστὲς ἀπὸ πολλὰ ἔτη, ἀλλὰ ὁ Ξανθάκης μελέτησε διαφορὰ νέα καὶ ἰδιαίτερα δύσκολα φαινόμενα τῆς μέσης καὶ τῆς κατώτε-

ρης ατμόσφαιρας τῆς γῆς, κυρίως μετεωρολογικά, ἀλλὰ καὶ γεωμαγνητικά φαινόμενα.

Ἰδιαίτερη σημασία εἶχε ἡ διαπίστωση ὅτι ἡ βροχοπτώση σὲ παγκόσμια κλίμακα συσχετίζεται μὲ τὶς ἡλιακὲς κηλίδες. Γιὰ τὴ θεμελίωση τῆς συσχετίσεως αὐτῆς χρειάστηκε μεγάλος ὄγκος δεδομένων ποὺ ἀπαίτησε πολλὰ χρόνια ἐργασίας. Σήμερα ὅμως εἶναι δεκτὸ ὅτι ἡ βροχοπτώση σὲ διάφορες ζῶνες τῆς γῆς ἔχει ἀρκετὰ στενὴ σχέση μὲ τὴν ἡλιακὴ δραστηριότητα.

Στὴ συνέχεια ὁ Ἰ. Ξανθάκης μελέτησε συσχετίσεις μὲ πολλὰ ἄλλα μετεωρολογικά φαινόμενα, ὅπως τὴ θερμοκρασία τοῦ ἀέρος, τοὺς ἐτησίους ἀνέμους, καὶ τὴ μέση ατμοσφαιρική πίεση, καθὼς καὶ φαινόμενα τῆς ἀνωτέρας ατμοσφαιράς, ὅπως τὴν κατανομὴ τοῦ ὄζοντος καὶ τῆς θερμοκρασίας τῆς στρατοσφαιράς. Ὁ Ξανθάκης μὲ τὴ συνεργασία τῶν κ.κ. Κ. Πουλάκου καὶ Χ. Ζερεφοῦ, δημοσίευσε τὸ 1995 μιὰ ὀγκώδη πραγματεία 388 σελίδων στὰ ἀγγλικά γιὰ τὶς διακυμάνσεις τοῦ ατμοσφαιρικοῦ ὄζοντος. Τὸ θέμα αὐτὸ ἀπέκτησε μεγάλο ἐνδιαφέρον λόγῳ τῆς σημασίας τῆς «τρύπας τοῦ ὄζοντος» γιὰ τὴ ζωὴ στὴ γῆ. Ὁ Ξανθάκης ἔδωσε μαθηματικούς τύπους ποὺ περιγράφουν τὴ μεταβολὴ αὐτῆ.

Ἐπίσης, ὁ Ἰ. Ξανθάκης μὲ τὴ συνεργασία τοῦ κ. Ἰ. Λυριτζῆ ἔγραψε (1991) μιὰ πραγματεία 220 σελίδων στὰ ἀγγλικά γιὰ τὴ μεταβολὴ τοῦ γεωμαγνητικοῦ πεδίου ἀπὸ τὸ 7000 π.Χ. μέχρι σήμερα.

Τέλος, ἐμελέτησε τὴ σεισμικὴ δραστηριότητα τῆς γῆς σὲ παγκόσμια κλίμακα γιὰ τὰ προηγούμενα 73 ἔτη, καὶ βρῆκε ἐνδείξεις ὅτι ὑπάρχουν ὠρισμένες περιοδικότητες 4 ἐτῶν, 12,5 ἐτῶν, 25 ἐτῶν καὶ 180 ἐτῶν. Ἡ μελέτη αὐτὴ εἶναι στατιστικῆς φύσεως καὶ δὲν ἀποσκοπεῖ στὴν πρόγνωση τῶν σεισμῶν.

Ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον εἶχαν δύο ἐργασίες του τὸ 1987 (μὲ τοὺς κ.κ. Κ. Μπάνο, Ε. Σαρρῆ καὶ Β. Πετρόπουλο) σχετικὲς μὲ δραστηριότητες στὴν ατμόσφαιρα τοῦ Διός, ποὺ ἀνοίγουν ἕνα νέο κεφάλαιο τῶν σχέσεων ἡλιακῶν καὶ πλανητικῶν φαινομένων. Φαίνεται ὅτι ὠρισμένες δραστηριότητες τοῦ Διός, ὅπως ἡ ἐρυθρὰ κηλίδα, ἐπηρεάζονται ἀπὸ τὴν ἡλιακὴ δράση.

Γιὰ νὰ ἐκτιμήσει κανεὶς σωστὰ τὸ ἔργο του, πρέπει νὰ τὸ τοποθετήσῃ μέσα στὸ πλαίσιο τῆς ἐποχῆς του. Ἐργασίες σὰν αὐτὲς τοῦ Ξανθάκη, δὲν ὑπῆρχαν στὸν ἐλληνικὸ χῶρο πρὶν ἀπὸ αὐτόν. Ἄνοιξε νέους τομεῖς ἐρεῦνης καὶ ἐπιστημονικὲς δραστηριότητες. Ἐπομένως τὸ ἔργο του εἶναι ἀπολύτως πρωτότυπο καὶ πρωτοποριακό.

Τὰ βιβλία τοῦ Ἰ. Ξανθάκη ὑπῆρξαν πολὺ χρήσιμα βοηθήματα γιὰ τοὺς φοιτητὲς καὶ τὰ χρησιμοποίησα στὶς παραδόσεις μου στὸ Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. Μοῦ ἔκανε ἰδιαίτερη ἐντύπωση τὸ πολὺ ὑψηλὸ ἐπίπεδο γιὰ τὴν ἐποχὴ του τοῦ βιβλίου τῆς Οὐρανίου Μηχανικῆς. Ἐπίσης ἔγραψε ἕνα βιβλίο Σφαιρικῆς Ἀστρονο-

μίας, 2 βιβλία Ἀστροφυσικῆς, ἓνα βιβλίο Θεωρίας Πιθανοτήτων καὶ ἓνα βιβλίο Γενικῶν Μαθηματικῶν. Σημειῶνω ὅτι, παρ' ὄλον ὅτι κυκλοφοροῦν πολλά βιβλία Γενικῶν Μαθηματικῶν, τὸ βιβλίο τοῦ Ἰ. Ξανθάκη εἶναι ἰδιαίτερα προσεγμένο καὶ χρήσιμο, ἀκόμη καὶ σήμερα.

Τὸ ἔργο τοῦ Ἰ. Ξανθάκη εἶχε σημαντικὴ ἀναγνώριση τόσο στὴν Ἑλλάδα ὅσο καὶ στὸ ἐξωτερικό. Εἶναι χαρακτηριστικό ὅτι σὲ ἓνα τόμο μὲ τίτλο «Compendium in Astronomy», ποῦ ἐξέδωσαν πρὸς τιμὴν τοῦ Ἰ. Ξανθάκη οἱ συναδέλφοί του Ἡλίας Μαριολόπουλος, Περικλῆς Θεοχάρης καὶ Λυσίμαχος Μαυρίδης τὸ 1982 (ἐκδοτικὸς οἶκος Reidel, Ὀλλανδίας) συμμετεῖχαν 50 ἐπιστήμονες ἀπὸ 15 χῶρες. Μεταξὺ αὐτῶν ἦσαν 20 Ἕλληνες ἐπιστήμονες, ἀλλὰ ὑπῆρχαν καὶ διακεκριμένοι ἐπιστήμονες ἀπὸ τὴ Σοβιετικὴ Ἑνώση, τὶς ΗΠΑ, τὴν Ἀγγλία, τὴ Γερμανία, τὴ Γαλλία, τὴν Ἰταλία, τὸν Καναδά, τὴν Ἑλβετία, τὴν Πολωνία, τὴν Τσεχοσλοβακία κ.λπ.

Ὁ Ἰ. Ξανθάκης ἀπολάμβανε τῆς ἐκτιμῆσεως τῶν συναδέλφων του καὶ τῆς ἀφοσιώσεως τῶν μαθητῶν του. Ἰδιαίτερα σημαντικὴ ἦταν ἡ συμβολὴ του στὸ ἔργο τῆς Ἀκαδημίας, ὅπου ὑπηρέτησε ἐπὶ 40 ἔτη, καὶ τῆς ὁποίας ὑπῆρξε Πρόεδρος, καθὼς καὶ Γραμματεὺς ἐπὶ τῶν Δημοσιευμάτων ἐπὶ μακρὸ διάστημα. Συνεργάστηκα μαζί του ἐπὶ πολλὰ ἔτη, ὅταν αὐτὸς ἦταν Πρόεδρος τῆς Ἐθνικῆς Ἀστρονομικῆς Ἐπιτροπῆς καὶ ἐγὼ Ἀντιπρόεδρος. Εἶχε ἔντονο ἐνδιαφέρον γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τῆς Ἑλληνικῆς Ἀστρονομίας σὲ ὅλους τοὺς τομεῖς. Μὲ ἰδιαίτερη συγκίνηση θυμοῦμαι τὴ συμπαράστασή του ὅταν ἤμουν Γενικὸς Γραμματεὺς τῆς Διεθνοῦς Ἀστρονομικῆς Ἑνώσεως. Ἐπίσης ἐνίσχυσε ὅλα τὰ ἀστρονομικὰ συνέδρια ποῦ ἔγιναν στὴν χώρα μας καὶ συνέβαλε σημαντικὰ στὴν ἀνάπτυξη νέων ἀστρονομικῶν σταθμῶν στὴν Ἑλλάδα.

Ὁ Ἰ. Ξανθάκης ἐδημιούργησε μιὰ σχολὴ καὶ μιὰ παράδοση. Ἄφησε πολλοὺς μαθητὲς καὶ συνεργάτες ποῦ συνεχίζουν σήμερα τὸ ἔργο του, κυρίως στὴν ἡλιακὴ φυσικὴ καὶ στὶς σχέσεις ἡλιακῶν καὶ γητῶν φαινομένων. Ἰδιαίτερα τὸ Κέντρο Ἐρευνῶν Ἀστρονομίας καὶ Ἐφηρμοσμένων Μαθηματικῶν, ποῦ εἶναι προσωπικό του δημιούργημα, συνεχίζει τὴν παράδοση ποῦ ἄφησε, ἀλλὰ καὶ ἐπεκτείνει τὶς δραστηριότητές του σὲ νέους τομεῖς, ἀκολουθώντας τὸ παράδειγμά του. Γιατὶ εἶναι γεγονός ὅτι ὁ Ἰ. Ξανθάκης ὑπῆρξε ἓνας πρωτοπόρος ποῦ ἄφησε ἔντονη τὴ σφραγίδα του στὴν ἑλληνικὴ ἐπιστήμη. Ἡ Ἑλληνικὴ Ἀστρονομία τοῦ ὀφείλει πολλά, καὶ ὅλοι οἱ Ἕλληνες ἀστρονόμοι θὰ τὸν θυμῶνται πάντα μὲ ἀπεριόριστη ἐκτίμηση καὶ ἀναγνώριση τοῦ ἔργου του.

ΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ ΑΚΑΔΗΜΑΓΓΚΟΥ Κ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΣΚΑΛΚΕΑ

*Κύριε Πρόεδρε τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν
Κυρίες καὶ Κύριοι συνάδελφοι
Σεβαστὴ καὶ ἀγαπημένη δέσποινα, Κυρία Ἑλένη Ξανθάκη,
Κυρίες καὶ Κύριοι,*

Στις 30 Ἰουνίου 1994, ἡ δρῦς τῆς Μάνης, ὁ Νέστορ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, δέχθηκε κεραυνοβόλο πλήγμα ἐν ᾧρᾳ μάχης.

Σκυφτὸς στὸ γραφεῖο του, ἀναλύοντας πορίσματα ἐρευνῶν τοῦ ἀστεροσκοπείου τοῦ Ἐδιμβούργου, πού τοῦ εἶχαν σταλεῖ πρὸς κρίση, ὑπέστη βαρὺ ἐγκεφαλικὸ ἐπεισόδιο, τὸ ὁποῖο μετὰ ἀπὸ ταλαιπωρίες 10 ἡμερῶν τὸν στέρησε ἀπὸ τὴν οἰκογένειά του, τὴν Ἀκαδημία, τὴν Ἐπιστήμη τῆς Ἀστρονομίας καὶ τὴν Ἑλλάδα.

Ἡ ἀπότισις τιμῆς στὴν μνήμη αὐτοῦ τοῦ μεγάλου ἐπιστήμονα καὶ εὐπατρίδη δὲν εἶναι μόνον χρέος πρὸς ἐκεῖνον ὁ ὁποῖος ἄλλωστε θὰ παραμείνει ἀθάνατος λόγῳ τοῦ ἔργου του, ἀλλὰ κυρίως προτροπὴ πρὸς τοὺς νεωτέρους ἐπιστήμονες.

Κυρίες καὶ Κύριοι,

Ὁ Γιάγκος Ξανθάκης, ἔτσι τὸν γνωρίζαμε ἐμεῖς οἱ νέοι τῆς Μάνης, ὅταν οἱ γονεῖς μας μᾶς προέτρεπαν νὰ μελετᾶμε γιὰ νὰ γίνουμε μεγάλοι ἄνδρες σὰν κι Ἐκεῖνον, γεννήθηκε στις 21 Νοεμβρίου 1904 στὸ Γύθειο, ὅπου μεγάλωσε καὶ ἀνδρώθηκε, δίπλα στὰ κύματα τῆς ὀλογάλανης θάλασσας τοῦ Λακωνικοῦ κόλπου, ἀτενίζοντας τὸν χιονοσκεπῆ Ταύγετο, τὸ ἀρσενικὸ βουνό, ὅπως εὐστοχα τὸν ὀνομάζει ὁ Μυριβήλης.

Μέσα σ' αὐτὸ τὸ ἥρωϊκὸ καὶ ὑποβλητικὸ περιβάλλον, ὅπου ζεῖ ἄσβεστη ἡ παράδοση τῆς φιλοπατρίας, τῆς ἀξιοπρεπείας, τοῦ ἥρωϊσμοῦ, καὶ τῆς αὐτοθυσίας — ὅπως στὰ χρόνια τοῦ Λεωνίδα, τῶν Μαυρομιχαλαίων καὶ τόσων ἄλλων νεωτέρων ἡρώων —, γαλουχήθηκε ὁ Ἰωάννης Ξανθάκης καὶ ἐνστερνίστηκε ὅλα τὰ εὐγενῆ αὐτὰ ἰδανικὰ τὰ ὁποῖα ἀποτελέσαν τὸ πηδάλιο πού τὸν καθύθυνε στὴν πορεία τῆς ζωῆς του μέχρι τέλους.

Ἀνεκτίμητη ὑπῆρξε ἐπίσης ἡ προσφορά τῆς οἰκογενείας του στὴν πατρίδα. Ὅλα του τὰ ἀδελφία πολέμησαν καὶ διακρίθηκαν στοὺς ἀγῶνες τοῦ Ἔθνους, μὲ κορύφωση τὴν αὐτοθυσία τοῦ Βενιαμὶν τῆς οἰκογενείας, ὑποσμηναγοῦ Δημητρίου Ξανθάκη, πού ἔπεσε ἥρωϊκὰ τὸ 1940, μαχόμενος μὲ τὸ πολεμικὸ του ἀεροσκάφος.

Πιστός στην οικογενειακή λοιπόν παράδοση, ο Ξανθάκης υπῆρξε πάντα ο αδάμαστος αγωνιστής σε όλες τις τρικυμίες τῆς ζωῆς, ὀρθώνοντας ὡς κυματοθραύστη τὸ τεράστιο ἠθικὸ του ἀνάστημα. Ποτὲ δὲν συμβιβάσθηκε μὲ τὴν ἀδικία. Ὡς γνήσιος Λάκων εὐπατρίδης, πολέμησε πάντοτε γιὰ τὴν ἀπόδοση τῆς δικαιοσύνης, γιὰ τὴν προστασία τῶν ἀδυνάτων καὶ κυρίως τῶν νέων, γιὰ τοὺς ὁποίους ἔδειχνε ιδιαίτερη εὐαισθησία. Τοῦ ἦταν ἀδιανόητο νὰ ἀδικοῦνται καὶ νὰ παραγκωνίζονται ἀξιόλογοι νέοι ἐπιστήμονες, γιὰ τοὺς ὁποίους δὲν δίσταζε νὰ δίνει μάχες. Πάμπολλοι εἶναι ἐκεῖνοι ποὺ ὠφελήθηκαν ἀπὸ τις σοφὲς πατρικὲς συμβουλές του, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν ὑποστήριξή του σὲ κρίσιμες φάσεις τῆς σταδιοδρομίας τους. Θὰ ἦταν ἄρνηση πρὸς κάθε ἔννοια εὐγνωμοσύνης, ἂν δὲν δῆλωνα ἐδῶ εὐθαρσῶς ὅτι μεταξὺ αὐτῶν συμπεριλαμβάνομαι καὶ ἐγὼ ἀπὸ τὰ νεανικά μου χρόνια.

Ἡ παρρησία του ἔχει μείνει παροιμιώδης. Ποτὲ δὲν δίστασε νὰ ἀντιμετωπίσει μὲ θάρρος πανίσχυρους πολιτικούς ἡγέτες, ἀδιαφορώντας γιὰ τὸ προσωπικὸ του κόστος.

Νέος ἐπιστήμων τὸ 1931, ἐπέδωκε νὰ διαγωνιστεῖ γιὰ Κρατικὴ ὑποτροφία μεταδιδακτορικῶν σπουδῶν στὴν Γαλλία καὶ λόγοι γραφειοκρατικοὶ τὸν ἐμπόδιζαν. Χωρὶς δισταγμὸ ζήτησε συνάντηση ἀπὸ τὸν τότε Ὑπουργὸ Παιδείας, τὸν ἀείμνηστο Γεώργιο Παπανδρέου, στὸν ὁποῖο ἐξέθεσε τὸ πρόβλημά του καὶ τοῦ εἶπε ἀφοπλιστικά: «Ἀφῆστε με νὰ συμμετάσχω στὸν διαγωνισμὸ καὶ δὲν θέλω νὰ σταλῶ στὸ ἐξωτερικὸ, ἂν δὲν ἔρθω πρῶτος». Ὁ Ὑπουργὸς συγκινήθηκε. Ὁ Ἰωάννης Ξανθάκης ἔλαβε τελικὰ μέρος, ἐπρώτευσε σὲς ἐξετάσεις καὶ κατέκτησε ὑποτροφία γιὰ τὸ Στρασβούργο, ἡ ὁποία καὶ σηματοδότησε τὴν περαιτέρω ἐπιστημονικὴ του ἐξέλιξη.

Ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν περίοδο τῆς διακυβερνήσεως τῆς χώρας ἀπὸ τὸν ἀείμνηστο Ἰωάννη Μεταξᾶ, ὅταν στελέχη τοῦ καθεστώτος τὸν κατεδίωξαν καὶ τὸν μετέθεσαν σὲ ἀκριτικὰ χωριά, φθασμένο ἤδη καὶ καταξιωμένο ἐπιστήμονα, εἶχε τὴν τόλμη νὰ γράψει ἀπ' εὐθείας στὸν Κυβερνήτη καὶ νὰ τοῦ δηλώσει «Ἐτσι δὲν θὰ ἐγκαταστήσετε Κράτος Δικαίου». Τὸ θάρρος κέρδισε καὶ πάλι καὶ ὁ Ξανθάκης ἀποκαταστάθηκε.

Κατὰ τὴν ἑπταετία τῶν Συνταγματαρχῶν, ὅταν ὁ Ἀκαδημαϊκὸς καὶ μετέπειτα Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας κ. Μιχαὴλ Στασινόπουλος εἶχε συλληφθεῖ, ὁ Ξανθάκης ἐπέδωξε συνάντηση μὲ πανίσχυρο κυβερνητικὸ παράγοντα, στὸν ὁποῖο δῆλωσε εὐθαρσῶς: «Ἄν θιγεῖ ἔστω καὶ μιὰ τρίχα ἀπὸ τὴν κεφαλὴ τοῦ Ἀκαδημαϊκοῦ Στασινόπουλου, αὐτὸ θὰ γίνῃ ἀμέσως γνωστὸ σὲ ὅλες τις Ἀκαδημίες τοῦ κόσμου καὶ

τότε φροντίσετε έσεις νά αντιμετωπίσετε τόν διεθνή σάλο». Μετά από λίγες μέρες ό κ. Στασινόπουλος άφέθηκε έλεύθερος.

Γιά τόν 'Επιστήμονα και 'Ερευνητή Ξανθάκη ώμίλησε ό ειδικός συνάδελφος και διάδοχός του στήν έδρα της 'Ακαδημίας κ. Γεώργιος Κοντόπουλος. Δέν μπορώ όμως νά μ'ην καταθέσω και έγώ τήν προσωπική μου μαρτυρία, μετά από τήν τιμή μιᾶς μακροχρόνιας γνωριμίας και φιλίας με τόν μεγάλο άπόντα.

Ό 'Ιωάννης Ξανθάκης ήταν άνθρωπος έξαιρετικά δυναμικός και οργανωτικός. 'Η δράση του άπλώθηκε και πέρα από τόν κύκλο τών έπιστημονικών του ενδιαφερόντων στόν ευρύτερο κοινωνικό περίγυρο. Σταθερή ύπ'ήρξε ή βούλησή του νά προσφέρει στό κοινωνικό σύνολο. 'Ως γιατρός, ιδιαίτερα πρέπει νά σημειώσω ότι ό 'Ιωάννης Ξανθάκης ύπ'ήρξε ό κύριος οργανωτής και ό πρώτος πρόεδρος τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Νοσοκομείου ΑΧΕΠΑ τῆς Θεσσαλονίκης, καθώς και τοῦ Παιδοψυχιατρικοῦ Νοσοκομείου Νταοῦ Πεντέλης. 'Επίσης, ως πρόεδρος τοῦ 'Ωκεανογραφικοῦ 'Ινστιτούτου συνέβαλε άποφασιστικά στήν άρτια όργάνωση και λειτουργία τοῦ σημαντικοῦ αὐτοῦ έρευνητικοῦ 'Ιδρύματος. "Όσοι συνεργάστηκαν μαζί του στό 'Υπουργεῖο Γεωργίας, όπου χρημάτισε δύο φορές ύπηρεσιακός 'Υπουργός, εξέτιμησαν τήν σφύρα παρουσία του και τήν άποφασιστική προσφορά του.

Στήν 'Ακαδημία 'Αθηνών όμως διοχέτευσε, κατά κύριο λόγο και για πολλά χρόνια, τή ζωτικότητα και τήν ανεξάντλητη δημιουργικότητά του, ως μέλος τῆς Συγκλήτου επί 30 όλόκληρα χρόνια, ως Πρόεδρος τὸ 1964 και έκτοτε, ως τήν ήμέρα πού έξεδήμησε, ως Γραμματεὺς επί τών Δημοσιευμάτων της.

'Η συνετή παρουσία του, ή εὐθυκρίσια, τὸ αἶσθημα δικαίου και ή άντικειμενικότητά του, σφράγισαν τίς έργασίες τῆς Συγκλήτου όλα αὐτά τὰ χρόνια. 'Εμπνευστής και δημιουργός τοῦ Κέντρου 'Αστρονομίας και 'Εφαρμοσμένων Μαθηματικῶν, άφιέρωνε στόν χῶρο αὐτὸ τὰ πρωῖνά του, έπεξεργαζόμενος έπιστημονικά δεδομένα και συγγράφοντας πρωτοποριακές έπιστημονικές έργασίες. 'Εκεῖ μύησε πολλούς νέους στὰ μυστικά τῆς έπιστήμης τοῦ διαστήματος και συνεργάστηκε εξ 'ΐσου άγαστά και άποδοτικά με διαπρεπεῖς 'Ελληνες και ξένους έπιστήμονες, αλλά και με νέους αστρονόμους.

Ό 'Ιωάννης Ξανθάκης ήταν όλόψυχα αφιερωμένος στήν 'Επιστήμη. Πάντοτε, όταν τόν έπισκεπτόμουν εἴτε στό σπίτι του στήν 'Αθήνα ή στό έξοχικό του στήν Σαρωνίδα, τόν εῦρισκα σκυμμένο πάνω σέ βιβλία και έπιστημονικά περιοδικά, σχεδιάζοντας πίνακες και διαγράμματα και κάνοντας πολύπλοκους ύπολογισμούς.

Ἡ ἔννοια τοῦ χρόνου ἦταν γι' αὐτὸν ἀγνωστη. Ὄταν προετοίμαζε κάποια ἐπιστημονικὴ μελέτη, ἐργαζόταν συνεχῶς ἀπὸ τὰ χαράματα μέχρι τὰ μεσάνυχτα καὶ πολλὰς φορές ξυπνοῦσε τὴν νύχτα, ὅταν ἡ λάμψη μιᾶς ἐμπνεύσεως φώτιζε τὸ ἀνήσυχο πνεῦμα του, γιὰ νὰ σημειώσῃ κάτι τὸ σημαντικόν. Ἡ λέξις κούραση ἦταν ἀνύπαρκτη γιὰ τὸν μεγάλο ἐρευνητή.

Καλύτερη ξεκούραση καὶ ἀνταμοιβὴ γιὰ τοὺς κόπους του ἦταν ἡ ἀπέραντη ἱκανοποίησις ποὺ αἰσθανόταν μετὰ τὴν ὀλοκλήρωσιν καὶ τὴν ἀναγνώρισιν τῆς ἐργασίας του ἀπὸ τὴν ἐπιστημονικὴ κοινότητα τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῦ Ἐξωτερικοῦ.

Δὲν θὰ πρέπει ὅμως νὰ δημιουργηθεῖ ἡ ἐσφαλμένη ἐντύπωσις πὼς γιὰ τὸν Ἰωάννη Ἐανθάκη ἡ Ἐπιστήμη ἦταν τὸ ἅπαν. Σὲ ἀντίθεσιν μὲ ἄλλους ἐρευνητὰς ποὺ τοὺς χαρακτηρίζει ἡ ἰδιομορφία καὶ ὁ ἀπομονωτισμὸς, ὁ Ἰωάννης Ἐανθάκης ἦταν ὁ ἄνθρωπος ποὺ συμμετεῖχε καὶ ἀπολάμβανε τὴ ζωὴ. Λάτρευε τὴ φύσιν. Ἀπὸ τὸν ἐξώστη τοῦ πατρικοῦ του σπιτιοῦ ἀπολάμβανε γιὰ ὄρες ἀτέλειωτες τὰ παιχνιδίσματα τοῦ ἡλίου πάνω στὰ κύματα τοῦ Λακωνικοῦ κόλπου καὶ χαίροταν τὴν συντροφίαν τῶν ἀπλῶν ἀνθρώπων.

Ὡς οἰκογενειάρχης ἦταν ἄριστος καὶ ὑποδειγματικὸς. Νεώτατος ἀγωνίσθηκε γιὰ νὰ προστατέψῃ τὰ προώρως ὀρφανεμένα ἀδέλφια του καὶ νὰ τὰ βοηθήσῃ νὰ σπουδάσουν καὶ νὰ σταδιοδρομήσουν.

Τὴν πιστὴ καὶ ἀφοσιωμένη σύζυγόν του Ἑλένη, τὸν πραγματικὸν φύλακα ἀγγελο τῆς ζωῆς του, ποὺ τοῦ συμπαραστάθηκε καὶ τὸν στήριξε στὸν ἀγῶνα του γιὰ περισσότερον ἀπὸ 50 χρόνια τιμοῦσε, σεβόταν καὶ ἐλάτρευε.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἀπέραντη ἀγάπην καὶ τὸν ἀλληλοσεβασμὸν, τοὺς ἔνωσαν οἱ κοινοὶ ἀγῶνες στὰ πρῶτα δύσκολα χρόνια τοῦ γάμου τους στὴ Θεσσαλονίκη τὴν ἐποχὴν ποὺ ἡ χώρα σπαραζόταν ἀπὸ τὴν ἐχθρικήν κατοχήν.

Τὸ μοναχοπαίδι του τὴν Ζέτη, τὸν γαμπρόν του Ἀνδρέαν καὶ τὰ ἐγγόνια του, Ἰωάννα καὶ Γιάννη, τοὺς λάτρευε καὶ δικαίως, γιὰ τὴν ἀφοσίωσιν, ἡ στοργὴν καὶ ὁ θαυμασμὸν ποὺ ἔτρεφαν γι' αὐτὸν ἦταν συγκινητικά.

Δὲν ἦταν ὅμως μόνον καλὸς ἀγγελὸς γιὰ τὴν οἰκογένειάν του ὁ Ἰωάννης Ἐανθάκης. Τὸ σπῆτι τοῦ ἦταν ἀνοιχτὸν γιὰ συγγενεῖς, φίλους καὶ συμπολίτας. Ἀπλὸς καὶ ἀνεπιτήδευτος, μιλοῦσε μὲ τὴν ἴδιαν ἄνεσιν καὶ μὲ κορυφαῖες προσωπικότητες τῆς Ἐπιστήμης ἢ τῆς Πολιτικῆς, καὶ μὲ συναδέλφους του, καὶ μὲ τοὺς παλιοὺς συμμαθητὰς καὶ φίλους του στὸ Γύθειο.

Ὅσοι εἶχαν τὴν εὐκαιρίαν νὰ τὸν συναναστραφοῦν, τὸν θαύμασαν γιὰ τὴν ἀπλότητα, τὴν ἀμεσότητάν, τὸν φιλικὸν λόγον, τὸ ἀπαστράπτον πνεῦμα καὶ τὴν σοφίαν του συμβουλῶν.

Γι' αὐτό, τὸ Δημοτικὸ Συμβούλιον τοῦ Δήμου Γυθείου ὁμόφωνα ἀποφάσισε νὰ δώσει τὸ ὄνομα «'Ακαδημαϊκοῦ - 'Ιωάννου Ξανθάκη» στὴν ὁδὸ ἔπου βρίσκεται ἡ πατρικὴ του οἰκία.

Θὰ τὸν θυμόμαστε πάντα 'Ολύμπιο, νὰ ἀνεβαίνει τὴν σκάλα τῆς 'Ακαδημίας ἀγέρωχα, παρὰ τὴν προχωρημένη ἡλικία του. Νὰ παρουσιάζει ἀπὸ στήθους τίς σοφὲς ἐρευνητικὰς ἀνακοινώσεις του καὶ πολλὰς φορὰς νὰ συμμετέχει σὲ ἐνδιαφέρουσες συζητήσεις ἀπροετοίμαστος, γιὰ περισσότερο ἀπὸ μισὴ ὥρα, πού μόνον ἡ ἔμπνευση καὶ ἡ πίστις πρὸς τὴν 'Ἐπιστήμη θὰ μπορούσαν νὰ ἐξουδετερώσουν τὴν ὑπέρμετρη κόπωση. Κι ἂν κάποιος νεώτερος συνάδελφος ὑπέπιπτε σὲ τυπικὸν παράπτωμα, τὸν ἐπανεφέρε στὴν τάξιν μὲ τὴν στεντορεία φωνή του, ἐπειδὴ ὑπῆρξε βαθὺς γνώστης τῶν κανονισμῶν ἀλλὰ καὶ θεματοφύλαξ τῶν παραδόσεων τοῦ ἀνωτάτου πνευματικοῦ 'Ιδρύματος τῆς χώρας, τὸ ὁποῖο διακόνισε ἰδανικὰ ἐπὶ 40 χρόνια.

'Ο 'Ιωάννης Ξανθάκης, ὁ σεβαστός, ὁ μεγαλοπρεπής, ὁ ἀδιαμφισβήτητος ἐπιστήμων καὶ ἐρευνητής, ὁ ἀκέραιος ἄνθρωπος, πού ἡ παρουσία του γέμιζε, λάμπρυνε καὶ τιμοῦσε τὴν 'Ακαδημία 'Αθηνῶν, θὰ μείνει, ἔπως ὁ Ταῦγκετος, ἀθάνατος στὴν μνήμην μας.